

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสัมมาอาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการ
พึ่งตนเองของเกษตรกร
2. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตร ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสัมมาอาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อ
เสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามเกณฑ์ 80/80
 - 2.2 เปรียบเทียบผลการทดสอบการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ก่อนและหลังการใช้
หลักสูตรของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามสัมมาอาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการ
พึ่งตนเองของเกษตรกร
 - 2.3 ศึกษาการพึ่งตนเองของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้หลักสูตรสัมมาอาชีวะ โดยใช้
ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร
 - 2.4 ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสัมมา
อาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการขยายผลการใช้หลักสูตรสัมมาอาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อ
เสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร ดังนี้
 - 3.1 ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสัมมาอาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อ
เสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามเกณฑ์ 80/80
 - 3.2 เปรียบเทียบผลการทดสอบการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ก่อนและหลังการใช้
หลักสูตรของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามสัมมาอาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการ
พึ่งตนเองของเกษตรกร
 - 3.3 ศึกษาการพึ่งตนเองของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้หลักสูตรสัมมาอาชีวะ โดยใช้
ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร
 - 3.4 ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสัมมา
อาชีวะ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า การสำรวจปัญหาและความต้องการของเกษตรกร พบว่า จากการใช้แบบสำรวจ มีสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.18) และการจัดกลุ่มสนทนาพบว่า ปัญหาการเกษตรกรรมมีลักษณะร่วมกันคือ ด้านเศรษฐกิจ มีหนี้สินในครัวเรือนจากการกู้เงินในภาครัฐ ด้านปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิตสูง มีค่าใช้จ่ายเรื่องแรงงาน ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรกล และขาดเงินทุนสนับสนุน สินค้าทางการเกษตรไม่ได้มาตรฐาน คนในชุมชนไม่นิยมบริโภค ด้านความต้องการมีลักษณะร่วมกันคือ ต้องการมีรายได้เสริมหลังฤดูทำนา โดยทำอาชีพที่ชุมชนมีกรุปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และได้ดำเนินการยกร่างหลักสูตรและวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ใต้องค์ประกอบหลักสูตร 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความสำคัญและปัญหาการพัฒนาหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ผลการเรียนรู้ 6) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) เนื้อหาของหลักสูตร 9) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 10) การวัดและประเมินผล มีหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย รวมเวลาเรียน 19 ชั่วโมง และการวิพากษ์หลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ หลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.17) มีขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้แบบ 6 ปี.

2. ผลการทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตร สัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร

2.1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 84.28/84.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า การทดสอบหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการศึกษากการพึ่งตนเองของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า เกษตรกรมีระดับการพึ่งตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.50)

2.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.07)

3. ผลการขยายผลการใช้หลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร

3.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 85.50/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า การทดสอบหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการศึกษาการพึ่งตนเองของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า เกษตรกรมีระดับการพึ่งตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.52)

3.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.09)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร จากการสำรวจปัญหาและความต้องการของเกษตรกร พบว่า จากการใช้แบบสอบถาม มีสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.18) และการจัดกลุ่มสนทนาพบว่า ปัญหาการเกษตรกรรมมีลักษณะร่วมกันคือ ด้านเศรษฐกิจ มีหนี้สินในครัวเรือนจากการกู้เงินในภาครัฐ ด้านปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิตสูง มีค่าใช้จ่ายเรื่องแรงงาน ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรกล และขาดเงินทุนสนับสนุน สินค้าทาง

การเกษตร ไม่ได้มาตรฐาน คนในชุมชนไม่นิยมบริโภค ด้านความต้องการมีลักษณะร่วมกัน คือ ต้องการมีรายได้เสริมหลังฤดูทำนา โดยทำอาชีพที่ชุมชนมีครูประจำหมู่บ้านถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ จากนั้นดำเนินการยกร่างหลักสูตร ได้องค์ประกอบหลักสูตร 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความสำคัญและปัญหาการพัฒนาหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ผลการเรียนรู้ 6) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) เนื้อหาของหลักสูตร 9) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 10) การวัดและประเมินผล มีหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย รวมเวลาเรียน 19 ชั่วโมง และทำการวิพากษ์หลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ ภาพรวมหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D. = 0.17) แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการทดลองได้ จากสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าว สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2553 : 46) ได้ศึกษา ภาวะปัญหาการเป็นหนี้สินของเกษตรกร เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรต้องอพยพย้ายถิ่นไปเป็นแรงงานรับจ้างนอกพื้นที่ในช่วงฤดูหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตของข้าว มันสำปะหลัง ไม่ได้เอาใจใส่ในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเอง หรือได้เพิ่มเติมความรู้จากหน่วยงานของภาครัฐ ได้เข้าไปให้การอบรมการส่งเสริมอาชีพเสริมในครัวเรือนช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งมีผลการวิจัยเรื่องตัวชี้วัดชุมชนเป็นสุขได้เสนอวิธีแก้ไขให้ชุมชน หรือครัวเรือนมีความสุขและพึ่งตนเองได้ด้วยการจัดทำโครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ เพื่อเป็นความสุขของชุมชน คือมุ่งเน้นให้สมาชิกชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายทั้ง นักพัฒนา นักวิชาการ และชาวบ้าน ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการขับเคลื่อนให้ชุมชน เกิดพลังในการกำหนดอนาคตของตนเองได้ โดยผ่านกระบวนการสำรวจปัญหาการมีภาระหนี้สินของตนเอง การมีศักยภาพของชุมชนและความภูมิใจในอาชีพของตนเองและบรรพบุรุษ คือการมีโอกาสสืบทอดอาชีพบรรพบุรุษของตนเองให้สามารถเป็นที่ยอมรับหรือเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น สอดคล้องกับการประกอบอาชีพที่สืบทอดจากบรรพบุรุษหรือสืบทอดอาชีพ ประสบพสุช ฤทธิเดช (2550 : 260) ได้ข้อค้นพบจากผลการวิจัย เรื่อง การปรับตัวของชุมชนชาวนาในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า ชาวนาทุ่งกุลาร้องไห้มีการปรับตัวโดยการประกอบอาชีพภาคการเกษตรกรรมในฤดูกาลผลิต ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ปลูกไม้ยูคาลิปตัส ผสมผสานในแปลงนาข้าวและเลี้ยงสัตว์ มีการรวม กลุ่มการผลิต เช่น กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรรมชาติ เกษตรอินทรีย์และอาชีพนอกฤดูกาลผลิต ได้แก่ ลูกจ้าง ค้าขาย นายทุน ขั้บรด

รับจ้าง ขายอาหาร การท่องเที่ยว ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมยังเป็นชาวนา เพราะชาวนาประกอบอาชีพปลูกข้าวและเป็นชาวนาบางเวลา คือตามฤดูกาลปลูกข้าว หลัง ฤดูกาลปลูกข้าวจะเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพของตนเอง ตามฐานะของชาวนารวย ปาน กลาง และยากจน โดยการถือครองพื้นที่ที่ทำกินเป็นตัวชี้วัดของฐานะทางชาวนา และผล การศึกษาของฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2544 : 57-58) กล่าวถึงกลไกการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ แนวทางอันพึงปรารถนา พบว่า หลายๆ ชุมชนมีการประกอบอาชีพ วิธีการผลิตเพื่อการเลี้ยง ตนเองได้ก่อน จึงค่อยขยายเป็นขั้นตอนต่อไป โดยมีกิจกรรมการทำอาชีพในภาคเกษตร กรรมหลายรูปแบบ เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ วนเกษตร และทำกิจกรรมเสริม นอกภาคการเกษตร เช่น การไปหางานทำนอกภาคการเกษตร หรือชุมชนรวมกลุ่มกันจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มปลูกพืชยืนต้น และปลูกสมุนไพร หรือรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ศึกษา อาชีพในท้องถิ่นตนเองมีทอผ้า จักสาน ฟ้อนรำ และผลการทดลองใช้หลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร ภาพรวมของหลักสูตรมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก องค์กรประกอบหลักสูตร 6 องค์กรประกอบ หน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย เวลาเรียน 19 ชั่วโมง ใช้เนื้อหาสัมมาอาชีพเรื่อง การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ สอดคล้องกับ ผลการ ทดลองใช้หลักสูตร พบว่าคะแนนการเรียนของเกษตรกรหลังเรียน สูงกว่าฝึกอบรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกษตรกรทุกคนมีคะแนนผลการสอบอยู่ในระดับร้อยละ 80 ขึ้น ไป การพึ่งตนเองของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ ตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรอยู่ใน ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของหทัยรัตน์ เสาร์เรื่อน (2549 : 49-57) ได้พัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ เรื่อง การแปรรูปอาหารจากเห็ดนางฟ้า สำหรับกลุ่มสนใจจังหวัด ชัยนาท พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การแปรรูปอาหารจากเห็ดนางฟ้า สำหรับกลุ่มสนใจ จังหวัดชัยนาท หาประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเห็นว่า หลักสูตร ฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดพึงพอใจในการพึ่งพอใจในการฝึกอบรมอยู่ใน ระดับมาก และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเห็นว่าวิทยากรดำเนินการฝึกอบรม มีความสามารถ อยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อ เสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร จากการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกร บ้านกุดแคน ตำบลเวียงหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 34 คน พบว่า

2.1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 84.28/84.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัย ปรีชา นามรักษ์ (2548 : 80-84) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การเลี้ยง ไก่พันธุ์พื้นบ้านชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าแผนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 83.33/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แยก มุลเดช (2555 : 147) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า การนำไปทดลองใช้กับครูที่จัดการเรียนการสอน จำนวน 30 คน ในโรงเรียนชัยสมบูรณวิเทศ ตำบลชัยสมบูรณ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 มีค่า E_1/E_2 เท่ากับ 80.85/81.92 และครั้งที่ 3. นำไปทดลองใช้กับครูที่จัดการเรียนการสอน จำนวน 30 คน ในโรงเรียนหนองไผ่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนหนองไผ่ พบว่า มีค่า E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 81.77/ 82.74 และผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบผลการทดสอบการเลี้ยง ไก่พันธุ์ไข่ก่อนฝึกอบรม และหลังฝึกอบรมของเกษตรกรที่ได้ฝึกอบรมตามสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า การทดสอบหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลิง จารัตน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรู้ ทักษะงานการเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านแสอ้อ ที่เรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ การเลี้ยงไก่ ไข่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ การเลี้ยงไก่ ไข่ มีผลการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนเฉลี่ย 85.17/88.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ การเลี้ยงไก่ ไข่ มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดจริง และ ด้านค่าคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ออกชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ การเลี้ยงไก่ ไข่ ที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เมื่อเปรียบเทียบ

ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการการเลี้ยงไก่ไข่ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการการเลี้ยงไก่ไข่ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญาณี ยะมะโน (2556 : เว็บไซค์) ได้ทำ การศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง การเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วย เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง การเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) คิดเป็นร้อยละ 43.45

2.3 ผลการศึกษาการพึ่งตนเองของเกษตรกรที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า เกษตรกรมีระดับการพึ่งตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D.=0.50) สอดคล้องกับผลการวิจัยของกษมา พานแก้ว (2551 : 106-111) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคำปลั่งทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสถาบันเกษตรกรมีการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากรวมถึงการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านสังคม อยู่ในระดับพอเพียงอยู่ในระดับปานกลางการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านการมีความรู้ และด้านการมีคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นถือได้ว่าการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหากมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากแล้วนั้น จะมีผลต่อการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์ (2541 : ๗) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ศักยภาพของชุมชนชนบทในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า กลไกในการพึ่งตนเองพบว่ามีกลไก 3 ประการ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชน ได้แก่ 1. กลไกทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย เครือญาติ กลุ่มต่าง ๆ เพื่อนบ้าน ผู้นำ 2. กลไกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยคุณค่าความเชื่อและภูมิปัญญาของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถ

พึ่งตนเองได้ และ 3. กลไกทางการศึกษา ประกอบด้วย พ่อแม่ ผู้อาวุโส ครู และเพื่อน ที่ทำให้มีการสืบทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ คุณค่า ความเชื่อ ในด้านการประกอบอาชีพและการรักษาพยาบาล ส่วนเงื่อนไขประกอบด้วย ความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อนบ้าน ความเชื่อในอาวุโส และการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพึ่งตนเอง ชุมชนสามารถพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง เช่น ในด้านการผลิต การรวมกลุ่มเพื่อระดมทุน มีการแลกเปลี่ยนแรงงาน และยังมี การนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการผลิต การตลาด มีการสร้างตลาด สร้างเครือข่ายตลาด ตลอดจนสามารถสร้างอำนาจต่อรองกับภายนอกได้ การบริโภคภายในชุมชนนั้นในด้านอาหารสามารถผลิตได้อย่างพอเพียง และบางส่วนได้จากป่า รวมทั้งสมุนไพรในการรักษาโรค ชุมชนมีการนำเอาความรู้สมัยใหม่และ ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี

2.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.07) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา ตัญญาเกตุ (2541 : 48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการป่าวังโป่ง-ชนแดน-วังกำแพง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยรัตน์ เสาร์เรื่อน (2549 : 49-57) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ เรื่อง การแปรรูปอาหารจากเห็ดนางฟ้า สำหรับกลุ่มสนใจจังหวัดชัยนาท พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการขยายผลการใช้หลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร จากการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรบ้านหินลาด ตำบลแว้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน พบว่า

3.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 85.50/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัย ปรีชา นามรักษ์ (2548 : 80-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นบ้านชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่

ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบัวแดง (ปทุมรัตน์วิทยาการ) อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติของนักเรียน ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าแผนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 83.33/82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Perez (1994 : Abstract) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบูรณาการความรู้ผู้ การสร้างอาชีพขึ้น ศึกษาในประเทศสเปน พบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและแรงงาน สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แรงงานมีความรู้เพิ่มขึ้นสามารถประกอบอาชีพอิสระได้มากขึ้น

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบการเลี้ยงไก่พันธุ์ไก่ก่อนฝึกอบรมและ หลังฝึกอบรมของเกษตรกรที่ได้ฝึกอบรมตามสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้าง การพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า การทดสอบหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรรัตน์ ศรีกรรค (2549 : 65-66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความยั่งยืนของระบบเกษตรผสมผสาน : กรณีกลุ่มศึกษาเกษตร ทางเลือกชุมชนบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาระบบเกษตรผสมผสานซึ่งการศึกษาครั้งนี้ วัดดูประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ความยั่งยืน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของระบบเกษตร ผสมผสาน และเพื่อแสวงหาแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการทำเกษตร ผสมผสาน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งผลการวิเคราะห์ ความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ของระบบเกษตรผสมผสานเพิ่มขึ้น โดยตลอด และแนวโน้มของ ผลตอบแทนสุทธิที่ได้จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ค่าแนวโน้มดังกล่าว มีค่าความชันเป็น บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผลตอบแทนสุทธิของระบบเกษตรแบบผสมผสาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นคุณสมบัติของระบบการผลิตที่มีความยั่งยืน ส่วนการ วิเคราะห์ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการทำระบบเกษตรผสมผสาน จะพิจารณาจากการ เพิ่มขึ้นของความหลากหลายทางชีวภาพด้านพันธุ์พืชในฟาร์ม ซึ่งแบ่งประเภทของพันธุ์พืชเป็น 4 ประเภท คือ ไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้ผลและผักสวนครัว ผลการวิเคราะห์ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การทำเกษตรผสมผสานสามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความ หลากหลายทางชีวภาพมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

หทัยรัตน์ เสารีเรือน (2549 : 49-57) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ เรื่อง การแปรรูปอาหาร จากเห็ดนางฟ้า สำหรับกลุ่มสนใจจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 การพึ่งตนเองของเกษตรกร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของประชินพร แพทย์รังสี (2545 : 55 - 68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผล โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ในโครงการเกษตร ทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า โครงการทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำเร็จทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ เกษตรกรดีขึ้น ดังนี้ 1. ด้านเทคโนโลยี สามารถทำให้เกษตรกรนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ผสมผสานร่วมกับภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่ได้รับการฝึกอบรมจาก โครงการมาใช้ร่วมกันได้ 2. ด้าน เศรษฐกิจ จากความหลากหลายของชนิดพืชที่เกษตรกรปลูกและสัตว์เลี้ยงทำให้เกษตรกรมีรายได้ ประจำเป็นรายวัน และทำให้ต้นทุนในการครองชีพต่ำลงเนื่องจากภาวะค่าใช้จ่ายด้านอาหารลดลง 3. ด้านทรัพยากร พบว่ามีการเกื้อหนุนกันระหว่างทรัพยากรพัฒนา (วงนอก) สามารถนำมาผลิต เกิดการรักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือกันมากขึ้นในชุมชน เกิดจิตใจที่มุ่งพัฒนาทั้งความรู้ของ ตนเอง และพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น 5. ด้านสังคม ไม่สามารถปฏิบัติได้ชัดเจนแต่มี แนวโน้มว่าสังคมของชุมชนดีขึ้นเนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีของผู้เข้าร่วม โครงการฯ จากประชาชนทั่วไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรัญญา ตัญญาเขต (2541 : 48) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการป่าวังโป่ง- ชนแดน-วังกำแพง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพึ่งตนเองในด้านต่าง ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือนการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพในครัวเรือน ภาวะผู้นำของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานใน ครัวเรือน รายได้ประเมินสุทธิในครัวเรือน ขนาดการถือครองที่ดินในครัวเรือน ขนาดการถือ ครองที่ดินในครัวเรือน ลักษณะชุมชนและลักษณะพื้นที่ และศึกษาระดับการพึ่งตนเองในด้าน ต่าง ๆ ของเกษตรกร พบว่า ด้านสังคมและด้านจิตใจส่วนใหญ่มีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับสูง

3.4 เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช่ ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของวีระศักดิ์ บุญอินทร์ (2552 : 75-80) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม อาชีพอิสระ

เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากปูน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญานิ ชะมะโน (2556 : เว็บไซต์) ได้ทำการศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง การเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง การเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากหลักสูตรนี้ใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรผู้ซึ่งควรศึกษาหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรและเอกสารประกอบหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกรให้ละเอียดก่อนดำเนินการนำไปใช้ เพราะเอกสารประกอบหลักสูตรบางหน่วยกำหนดขึ้นตามความต้องการของเกษตรกร

1.2 ผู้ใช้ควรศึกษาหลักสูตรสัมมาอาชีพจากความต้องการของเกษตรกรในชุมชนของแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นแต่ละพื้นที่อาจมีบริบทท้องถิ่นแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้ใช้จะได้นำมาปรับให้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกษตรกร ได้ฝึกทักษะการปฏิบัติ และความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ การเลี้ยงจิ้งหรีด การปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร ในกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับแต่ละบริบทของชุมชนนั้น ๆ

2.2 ควรทดลองนำหลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร ไปดำเนินการในลักษณะที่มีการประเมินผลเป็นระยะ เช่น 8 สัปดาห์ 12 สัปดาห์ 16 สัปดาห์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบด้านความรู้และการพึ่งตนเองของเกษตรกรในช่วงเวลาต่าง ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการใช้หลักสูตรสัมมาอาชีพ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างการพึ่งตนเองของเกษตรกร ในแต่ละท้องถิ่นของภาคอื่น ๆ